[88 SLOKAS]

രഘുവംശം സർഗഃ 4 കാലിദാസകൃതം

സ രാജ്യം ഗുരുണാ ദത്തം പ്രതിപദ്യാധികം ബഭൗ .
ദിനാന്തേ നിഹിതം തേജഃ സവിത്രേവ ഹുതാശനഃ .. 4-1..

ദിലീപാനന്തരം രാജ്യേ തം നിശമ്യ പ്രതിഷ്ഠിതം .
പൂർവം പ്രധൂമിതോ രാജ്ഞാം ഹൃദയേഽഗ്നിരിവോത്ഥിതഃ .. 4-2..

പുരുഹൂതധ്വജസ്യേവ തസ്യോന്നയനപങ്ക്തയഃ .
നവാഭ്യുത്ഥാനദർശിന്യോ നനന്ദുഃ സപ്രജാഃ പ്രജാഃ .. 4-3..

സമമേവ സമാക്രാന്തം ദ്വയം ദ്വിരദഗാമിനാ .
തേന സിംഹാസനം പിത്ര്യമഖിലം ചാരിമണ്ഡലം .. 4-4..

ഛായാമണ്ഡലലക്ഷ്യേണ തമദൃശ്യാ കില സ്വയം .
പദ്മാ പദ്മാതപത്രേണ ഭേജേ സാമ്രാജ്യദീക്ഷിതം .. 4-5..

പരികല്പിതസാംനിധ്യാ കാലേ കാലേ ച ബന്ദിഷു .
സ്തുത്യം സ്തുതിഭിരർഥ്യാഭിരുപതസ്ഥേ സരസ്വതീ .. 4-6..

മനുപ്രഭൃതിർമാന്യൈർഭുക്താ യദ്യപി രാജഭിഃ .
തഥാപ്യനന്യപൂർവേവ തസ്മിന്നാസീദ്വസുന്ധരാ .. 4-7..

സ ഹി സർവസ്യ ലോകസ്യ യുക്തദണ്ഡതയാ മനഃ .
ആദദേ നാതിശീതോഷ്ണോ നഭസ്വാനിവ ദക്ഷിണഃ .. 4-8..

മന്ദോത്കണ്ഠാഃ കൃതാസ്തേന ഗുണാധികതയാ ഗുരൗ .
ഫലേന സഹകാരസ്യ പുഷ്പോദ്ഗമ ഇവ പ്രജാഃ .. 4-9..

നയവിദ്ഭിർനവേ രാജ്ഞി സദസച്ചോപദർശിതം .
പൂർവ ഏവാഭവത്പക്ഷസ്തസ്മിന്നാഭവദുത്തരഃ .. 4-10..

പഞ്ചാനാമപി ഭൂതാനാമുത്കർഷം പുപുഷുർഗുണാഃ .
നവേ തസ്മിന്മഹീപാലേ സർവം നവമിവാഭവത് .. 4-11..

യഥാ പ്രഹ്ലാദനാച്ചന്ദ്രഃ പ്രതാപാത്തപനോ യഥാ .
തഥൈവ സോഽഭൂദന്വർഥോ രാജാ പ്രകൃതിരഞ്ജനാത് .. 4-12..

കാമം കർണാന്തവിശ്രാന്തേ വിശാലേ തസ്യ ലോചനേ .
ചക്ഷുഷ്മത്താ തു ശാസ്ത്രേണ സൂക്ഷ്മകാര്യാർഥദർശിനാ .. 4-13..

ലബ്ധപ്രശമനസ്വസ്ഥമഥൈനം സമുപസ്ഥിതാ .
പാർഥിവശ്രീർദ്വിതീയേവ ശരത്പങ്കജലക്ഷണാ .. 4-14..

നിർവൃഷ്ടലഘുഭിർമേഘൈർമുക്തവർത്മാ സുദുഃസഹഃ .
പ്രതാപസ്തസ്യ ഭാനോശ്ച യുഗപദ്വ്യാനശേ ദിശഃ .. 4-15..

വാർഷികം സഞ്ജഹാരേന്ദ്രോ ധനുർജൈത്രം രഘുർദധൗ .
പ്രജാർഥസാധനേ തൗ ഹി പര്യായോദ്യതകാർമുകൗ .. 4-16..

പുണ്ഡരീകാതപത്രസ്തം വികസത്കാശചാമരഃ .
ഋതുർവിഡംബയാമാസ ന പുനഃ പ്രാപ തച്ഛ്രിയം .. 4-17..

പ്രസാദസുമുഖേ തസ്മിംശ്ചന്ദ്രേ ച വിശദപ്രഭേ .
തദാ ചക്ഷുഷ്മതാം പ്രീതിരാസീത്സമരസാ ദ്വയോഃ .. 4-18..

ഹംസശ്രേണീഷു താരാസു കുമുദ്വത്സു ച വാരിഷു .
വിഭൂതയസ്തദീയാനാം പര്യസ്താ യശസാമിവ .. 4-19..

ഇക്ഷുച്ഛായനിഷാദിന്യസ്തസ്യ ഗോപ്തുർഗുണോദയം .
ആകുമാരകഥോദ്ഘാതം ശാലിഗോപ്യോ ജഗുര്യശഃ .. 4-20..

പ്രസസാദോദയാദംഭഃ കുംഭയോനേർമഹൗജസഃ .
രഘോരഭിഭവാശങ്കി ചുക്ഷുഭേ ദ്വിഷതാം മനഃ.. 4-21..

മദോദഗ്രാഃ കകുദ്മന്തഃ സരിതാം കൂലമുദ്രുജാഃ .
ലീലാഖേലമനുപ്രാപുർമഹോക്ഷാസ്തസ്യ വിക്രമം.. 4-22..

പ്രസവൈഃ സപ്തപർണാനാം മദഗന്ധിഭിരാഹതാഃ .
അസൂയയേവ തന്നാഗാഃ സപ്തധൈവ പ്രസുസ്രുവുഃ.. 4-23..

സരിതഃ കുർവതീ ഗാധാഃ പഥശ്ചാശ്യാനകർദമാൻ .

യാത്രായൈ ചോദയാമാസ തം ശക്തേഃ പ്രഥമം ശരത്.. 4-24..

തസ്മൈ സമ്യഗ്ഘുതോ വഹ്നിർവാജിനീരാജനാവിധൗ .
പ്രദക്ഷിണാർചിർവ്യാജേന ഹസ്തേനേവ ജയം ദദൗ.. 4-25..

സ ഗുപ്തമൂലപ്രത്യന്തഃ ശുദ്ധപാർഷ്ണിരയാന്വിതഃ .
ഷഡ്വിധം ബലമാദായ പ്രതസ്ഥേ ദിഗ്ജിഗീഷയാ.. 4-26..

അവാകിരന്വയോവൃദ്ധാസ്തം ലാജൈഃ പൗരയോഷിതഃ .
പൃഷതൈർമന്ദരോദ്ധൂതൈഃ ക്ഷീരോർമയ ഇവാച്യുതം.. 4-27..

സ യയൗ പ്രഥമം പ്രാചീം തുല്യഃ പ്രാചീനബർഹിഷാ .
അഹിതാനനിലോദ്ധൂതൈസ്തർജയന്നിവ കേതുഭിഃ.. 4-28..

രജോഭിഃ സ്യന്ദനോദ്ധൂതൈർഗജൈശ്ച ഘനസംനിഭൈഃ .
ഭുവസ്തലമിവ വ്യോമ കുർവന്വ്യോമേവ ഭൂതലം.. 4-29..

പ്രതാപോഽഗ്രേ തതഃ ശബ്ദഃ പരാഗസ്തദനന്തരം .
യയൗ പശ്ചാദ്രഥാദീതി ചതുഃസ്കന്ധേവ സാ ചമൂഃ.. 4-30..

മരുപൃഷ്ഠാന്യുദംഭാംസി നാവ്യാഃ സുപ്രതരാ നദീഃ .
വിപിനാനി പ്രകാശാനി ശക്തിമത്ത്വാച്ചകാര സഃ.. 4-31..

സ സേനാം മഹതീം കർഷൻപൂർവസാഗരഗാമിനീം .
ബഭൗ ഹരജടാഭ്രഷ്ടാം ഗംഗാമിവ ഭഗീരഥഃ.. 4-32..

ത്യാജിതൈഃ ഫലമുത്ഖാതൈർഭഗ്നൈശ്ച ബഹുധാ നൃപൈഃ .
തസ്യാസീദുൽബണോ മാർഗഃ പാദപൈരിവ ദന്തിനഃ.. 4-33..

പൗരസ്ത്യാനേവമാക്രാമംസ്താംസ്താഞ്ജനപദാഞ്ജയീ .
പ്രാപ താലീവനശ്യാമമുപകണ്ഠം മഹോദധേഃ.. 4-34..

അനമ്രാണാം സമുദ്ധർതുസ്തസ്മാത്സിന്ധുരയാദിവ .
ആത്മാ സംരക്ഷിതഃ സുഹ്മൈർവൃത്തിമാശ്രിത്യ വൈതസീം.. 4-35..

വംഗാനുത്ഖായ തരസാ നേതാ നൗസാധനോദ്യതാൻ .
നിചഖാന ജയസ്തംഭാൻഗംഗാസ്രോതോന്തരേഷു സഃ.. 4-36..

ആപാദപദ്മപ്രണതാഃ കലമാ ഇവ തേ രഘും .
ഫലൈഃ സംവർധയാമാസുരുത്ഖാതപ്രതിരോപിതാഃ.. 4-37..

സ തീർത്വാ കപിശാം സൈന്യൈർബദ്ധദ്വിരദസേതുഭിഃ .
ഉത്കലാദർശിതപഥഃ കലിംഗാഭിമുഖോ യയൗ.. 4-38..

സ പ്രതാപം മഹേന്ദ്രസ്യ മൂർധ്നി തീക്ഷ്ണം ന്യവേശയത് .
അങ്കുശം ദ്വിരദസ്യേവ യന്താ ഗംഭീരവേദിനഃ.. 4-39..

പ്രതിജഗ്രാഹ കാലിംഗസ്തമസ്ത്രൈർഗജസാധനഃ .
പക്ഷച്ഛേദോദ്യതം ശക്രം ശിലാവർഷീവ പർവതഃ.. 4-40..

ദ്വിഷാം വിഷഹ്യ കാകുത്സ്ഥസ്തത്ര നാരാചദുർദിനം .
സന്മംഗലസ്നാത ഇവ പ്രതിപേദേ ജയശ്രിയം .. 4-41..

താംബൂലീനാം ദലൈസ്തത്ര രചിതാപാനഭൂമയഃ .
നാരികേലാസവം യോധാഃ ശാത്രവം ച പപുര്യശഃ .. 4-42..

ഗൃഹീതപ്രതിമുക്തസ്യ സ ധർമവിജയീ നൃപഃ .
ശ്രിയം മഹേന്ദ്രനാഥസ്യ ജഹാര ന തു മേദിനീം .. 4-43..

തതോ വേലാതടേനൈവ ഫലവത്പൂഗമാലിനാ .
അഗസ്ത്യാചരിതാമാശാമനാശാസ്യജയോ യയൗ .. 4-44..

സ സൈന്യപരിഭോഗേണ ഗജദാനസുഗന്ധിനാ .
കാവേരീം സരിതാം പത്യുഃ ശങ്കനീയാമിവാകരോത് .. 4-45..

ബലൈരധ്യുഷിതാസ്തസ്യ വിജിഗീഷോർഗതധ്വനഃ .
മാരീചോദ്ഭ്രാന്തഹാരീതാ മലയാദ്രേരുപത്യകാഃ .. 4-46..

സസഞ്ജുരശ്വക്ഷുണ്ണാനമേലാനാമുത്പതിഷ്ണവഃ .
തുല്യഗന്ധിഷു മത്തേഭകടേഷു ഫലരേണവഃ .. 4-47..

ഭോഗിവേഷ്ടനമാർഗേഷു ചന്ദനാനാം സമർപിതം .
നാസ്രസത്കരിണാം ഗ്രൈവം ത്രിപദീച്ഛേദിനാമപി .. 4-48..

ദിശി മന്ദായതേ തേജോ ദക്ഷിണസ്യാം രവേരപി .
തസ്യാമേവ രഘോഃ പാണ്ഡ്യാഃ പ്രതാപം ന വിഷേഹിരേ .. 4-49..

താമ്രപർണീസമേതസ്യ മുക്താസാരം മഹോദധേഃ .
തേ നിപത്യ ദദുസ്തസ്മൈ യശഃ സ്വമിവ സഞ്ചിതം .. 4-50..

സ നിർവിശ്യ യഥാകാമം തടേഷ്വാലീനചന്ദനൗ .
സ്തനാവിവ ദിശസ്തസ്യാഃ ശൈലൗ മലയദർദുരൗ .. 4-51..

അസഹ്യവിക്രമഃ സഹ്യം ദൂരാന്മുക്തമുദന്വതാ .
നിതംബമിവ മേദിന്യാഃ സ്രസ്താംശുകമലംഘയത് .. 4-52..

തസ്യാനീകൈർവിസർപദ്ഭിരപരാന്തജയോദ്യതൈഃ .
രാമാസ്ത്രോത്സാരിതോഽപ്യാസീത്സഹ്യലഗ്ന ഇവാർണവഃ .. 4-53..

ഭയോത്സൃഷ്ടവിഭൂഷാണാം തേന കേരലയോഷിതാം .
അലകേഷു ചമൂരേണുശ്ചൂർണപ്രതിനിധീകൃതഃ .. 4-54..

മുരലാമാരുതോദ്ധൂതമഗമത്കൈതകം രജഃ .
തദ്യോധവാരബാണാനാമയത്നപടവാസതാം .. 4-55..

അഭ്യഭൂയത വാഹാനാം ചരതാം ഗാത്രശിഞ്ജിതൈഃ .
വർമഭിഃ പവനോദ്ധൂതരാജതാലീവനധ്വനിഃ .. 4-56..

ഖർജൂരീസ്കന്ധനദ്ധാനാം മദോദ്ഗാരസുഗന്ധിഷു .
കടേഷു കരിണാം പേതുഃ പുംനാഗേഭ്യഃ ശിലീമുഖാഃ .. 4-57..

അവകാശം കിലോദന്വാൻ രാമായാഭ്യർഥിതോ ദദൗ .
അപരാന്തമഹീപാലവ്യാജേന രഘവേ കരം .. 4-58..

മത്തേഭരദനോത്കീർണവ്യക്തവിക്രമലക്ഷണം .
ത്രികൂടമേവ തത്രോച്ചൈർജയസ്തംഭം ചകാര സഃ .. 4-59..

പാരസീകാംസ്തതോ ജേതും പ്രതസ്ഥേ സ്ഥലവർത്മനാ .
ഇന്ദ്രിയാഖ്യാനിവ രിപൂംസ്തത്ത്വജ്ഞാനേന സംയമീ .. 4-60..

യവനീമുഖപദ്മാനാം സേഹേ മധുമദം ന സഃ .

sanskritdocuments.org
BACK TO TOP

ബാലാതപമിവാബ്ജാനാമകാലജലദോദയഃ .. 4-61..

സംഗ്രാമസ്തുമുലസ്തസ്യ പാശ്ചാത്യൈരശ്വസാധനൈഃ .
ശാർങ്ഗകൂജിതവിജ്ഞേയപ്രതിയോധേ രജസ്യഭൂത് .. 4-62..

ഭല്ലാപവർജിതൈസ്തേഷാം ശിരോഭിഃ ശ്മശ്രുലൈർമഹീം .
തസ്താര സരഘാവ്യാപ്തൈഃ സ ക്ഷൌദ്രപടലൈരിവ .. 4-63..

അപനീതശിരസ്ത്രാണാഃ ശേഷാസ്തം ശരണം യയുഃ .
പ്രണിപാതപ്രതീകാരഃ സംരംഭോ ഹി മഹാത്മനാം .. 4-64..

വിനയന്തേ സ്മ തദ്യോധാ മധുഭിർവിജയശ്രമം .
ആസ്തീർണാജിനരത്നാസു ദ്രാക്ഷാവലയഭൂമിഷു .. 4-65..

തതഃ പ്രതസ്ഥേ കൌബേരീം ഭാസ്വാനിവ രഘുർദിശം .
ശരൈരുസ്രൈരിവോദീച്യാനുദ്ധരിഷ്യൻ രസാനിവ .. 4-66..

വിനീതാധ്വശ്രമാസ്തസ്യ സിന്ധുതീരവിചേഷ്ടനൈഃ .
ദുധുവുർവാജിനഃ സ്കന്ധാംല്ലഗ്നകുങ്കുമകേസരാൻ .. 4-67..

തത്ര ഹൂണാവരോധാനാം ഭർതൃഷു വ്യക്തവിക്രമം .
കപോലപാടലാദേശി ബഭൂവ രഘുചേഷ്ടിതം .. 4-68..

കാംബോജാഃ സമരേ സോഢും തസ്യ വീര്യമനീശ്വരാഃ .
ഗജാലാനപരിക്ലിഷ്ടൈരക്ഷോടൈഃ സാർധമാനതാഃ .. 4-69..

തേഷാം സദശ്വഭൂയിഷ്ഠാസ്തുംഗാ ദ്രവിണരാശയഃ .
ഉപദാ വിവിശുഃ ശശ്വന്നോത്സേകാഃ കോസലേശ്വരം .. 4-70..

തതോ ഗൌരീഗുരും ശൈലമാരുരോഹാശ്വസാധനഃ .
വർധയന്നിവ തത്കൂടാനുദ്ധൂതൈർധാതുരേണുഭിഃ .. 4-71..

ശശംസ തുല്യസത്ത്വാനാം സൈന്യഘോഷേ്യസംഭ്രമം .
ഗുഹാശയാനാം സിംഹാനാം പരിവൃത്യാവലോകിതം .. 4-72..

ഭൂർജേഷു മർമരീഭൂതാഃ കീചകധ്വനിഹേതവഃ .
ഗംഗാശീകരിണോ മാർഗേ മരുതസ്തം സിഷേവിരേ .. 4-73..

വിശശ്രമുർനമേരൂണാം ഛായാസ്വധ്യാസ്യ സൈനികാഃ .
ദൃഷദോ വാസിതോത്സംഗാ നിഷണ്ണമൃഗനാഭിഭിഃ .. 4-74..

സരലാസക്തമാതംഗഗ്രൈവേയസ്ഫുരിതത്വിഷഃ .
ആസന്നോഷധയോ നേതുർനക്തമസ്നേഹദീപികാഃ .. 4-75..

തസ്യോത്സൃഷ്ടനിവാസേഷു കണ്ഠരജ്ജുക്ഷതത്വചഃ .
ഗജവർഷ്മ കിരാതേഭ്യഃ ശശംസുർദേവദാരവഃ .. 4-76..

തത്ര ജന്യം രഘോർഘോരം പർവതീയൈർഗണൈരഭൂത് .
നാരാചക്ഷേപണീയാശ്മനിഷ്പേഷോത്പതിതാനലം .. 4-77..

ശരൈരുത്സവസങ്കേതാൻസ കൃത്വാ വിരതോത്സവാൻ .
ജയോദാഹരണം ബാഹ്വോർഗാപയാമാസ കിംനരാൻ .. 4-78..

പരസ്പരേണ വിജ്ഞാതസ്തേഷൂപായനപാണിഷു .
രാജ്ഞാ ഹിമവതഃ സാരോ രാജ്ഞഃ സാരോ ഹിമാദ്രിണാ .. 4-79..

തത്രാക്ഷോഭ്യം യശോരാശിം നിവേശ്യാവരുരോഹ സഃ .
പൗലസ്ത്യതുലിതസ്യാദ്രേരാദധാന ഇവ ഹ്രിയം .. 4-80..

ചകമ്പേ തീർണലൗഹിത്യേ തസ്മിൻപ്രാഗ്ജ്യോതിഷേശ്വരഃ .
തദ്ഗജാലാനതാം പ്രാപ്തൈഃ സഹ കാലാഗുരുദ്രുമൈഃ .. 4-81..

ന പ്രസേഹേ സ രുദ്ധാർകമധാരാവർഷദുർദിനം .
രഥവർത്മരജോ്പ്യസ്യ കുത ഏവ പതാകിനീം .. 4-82..

തമീശഃ കാമരൂപാണാമത്യാഖണ്ഡലവിക്രമം .
ഭേജേ ഭിന്നകടൈർനാഗൈരന്യാനുപരുരോധ യൈഃ .. 4-83..

കാമരൂപേശ്വരസ്തസ്യ ഹേമപീഠാധിദേവതാം .
രത്നപുഷ്പോപഹാരേണ ഛായമാനർച പാദയോഃ .. 4-84..

ഇതി ജിത്വാ ദിശോ ജിഷ്ണുർന്യവർതത രഥോദ്ധതം .
രജോ വിശ്രാമയന്രാജ്ഞാം ഛത്രശൂന്യേഷു മൗലിഷു .. 4-85..

സ വിശ്വജിതമാജഹ്രേ യജ്ഞം സർവസ്വദക്ഷിണം .
ആദാനം ഹി വിസർഗായ സതാം വാരിമുചാമിവ .. 4-86..

സത്രാന്തേ സചിവസഖഃ പുരസ്ക്രിയാഭി-
ര്ഗുർവീഭിഃ ശമിതപരാജയവ്യലീകാൻ .
കാകുത്സ്ഥശ്ചിരവിരഹോത്സുകാവരോധാൻ
രാജന്യാൻസ്വപുരനിവൃത്തയേഽനുമേനേ .. 4-87..

തേ രേഖാകുലിശാതപത്രചിഹ്നം
സമ്രാജശ്ചരണയുഗം പ്രസാദലഭ്യം .
പ്രസ്ഥാനപ്രണതിഭിരംഗുലീഷു ചക്രു-
ര്മൗലിസ്രക്ച്യുതമകരന്ദരേണുഗൗരം .. 4-88..

ഇതി ശ്രീരഘുവംശേ മഹാകാവ്യേ കവിശ്രീകാലിദാസകൃതൗ
രഘുദിഗ്വിജയോ നാമ ചതുർഥഃ സർഗഃ ..

ഓം. P.R. IYER 7.11.2024

Encoded and proofread by Arvind Kolhatkar akolhatkar at rogers.com

% Text title : raghuvansha 4
% File name : raghuvansha4.itx
% itxtitle : raghuva.nsham sargaH 04 (kAlidAsakRitam)
% engtitle : Raghuvansha by Kalidas Chapter 4
% Category : major_works, svara, kAlidAsa
% Location : doc_z_misc_major_works
% Sublocation : major_works
% Texttype : svara
% Author : kalidasa
% Language : Sanskrit
% Subject : philosophy/hinduism/religion
% Transliterated by : Arvind Kolhatkar akolhatkar at rogers.com
% Proofread by : Arvind Kolhatkar akolhatkar at rogers.com
% Latest update : May 11, 2005
% Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om
% Site access : https://sanskritdocuments.org

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted for promotion of any website or individuals or for commercial purpose without permission. Please help to

maintain respect for volunteer spirit.